

"CREDOS" NÕUAB MAI MURDMAA SEISUKOHAVÕTTU KOGU EKSISSISTENSI KOHTA
Sellest hoolimata jääb "Estonia" saal originaalballeti esietendusel arusaamatul põhjusel pooltühjaks.

Gunnar Vaidla foto

KADI HERKÜL

"Kaotatud paradisi" Krzysztof Penderecki muusikale ja "Maarja Magdaleena" Johann Sebastiani muusikale. Lavastaja ja koreograaf Mai Murdmaa, kunstnik Andris Freibergs, valguskunstnik Lloyd Sobel, repetiitorid Aime Leis, Helmi Puur, Saima Kranig, muusikaline konsultant Toomas Siitan. Tantsivad Kaie Kõrb, Ingrid Iter, Inna Sõrmus, Viesturs Jansons, Petras Skrimantas; Kati Ivaste, Tatjana Voronina, Vladimir Klepinin, Vitali Nikolajev, Toomas Rätsepp, Kaie Kasetalu ja Tatjana Kilgas.

Lavasügavusest ta siis ilmub: ühtaegu ahvatlevalt rõivastet ja piisavalt paljastet, plastiliselt vääneldes ja loogeldes. Kaasas toosama kurjakuulutav õun, mis kogu inimkonna teadaoleva eksistentsi on patuseks pööranud. Pöörab seegi kord ja siin, sest Mai Murdmaa — Krzysztof Penderecki "Kaotatud paradisi" on jälle kord üks tolle igavese teema lahkamisi teatrilaval. Süütutest looduseimedest saavad patused illakodanikud, kes saatusliku õunaga palli mängivad, iharates tantsutulvades väänlevad ja elu kurjust kogevad. Mitte küll plakatiikult, mitte küll päris tõsimeelselt, seekord.

PARADIIS, KAOTATUD JA LEITUD

Kui nüüd Mai Murdmaa värskel "Credo" nime kandvale balletiõhtule veel mingit omapoolset ühisnimetajat otsida, siis võiks

teises osas pakutud J.S. Bachi muusikale tuginevat "Maarja Magdaleenat" küll "Taasleitud paradisiiks" nimetada. Kaunis, voo-gav, klassikaline on selle balleti heli- ja tantsukeel. Siin pole kähisevaid dissonantse ega tantsujooniste murtud, põnevat plastikat. Kui välja arvata päris proloog, Maarja Magdaleenat jälitava räuskava inimmassi lavale tormamine. Ja andestagu siinkohal vastupidi arvavad, ent allakirjutanule näis too teine pool pisut igav (nagu paradisi puhtus kipubki olema).

Siinkohal võiks muidugi lehekülgede viisi arutleda, mil moel ja kuhu just asetub balletiõhtu "Credo" Murdmaa loomingus. Võiks otsida seoseid eelmiste töödega, leida tsitaate ja paralleele varasematest ja päris varasest ballettidest. Arutleda, kuidas jõudis Murdmaa oma areoto otseingul tänasesse teatripäeva. Läbi Iwaskiewicz kirgliku Joanna, Dostojevski piinatud ja muserdatud kangelaste, Bulgakovi siira Margarita, "Cattulli Carmina" ja "Carmina Burana" metsikute kangastuste. Ja loomulikult oleksid kõik need paralleelid ja leiakesed omal kohal. Muidugi võiks neist soovi korral kirjutada kokku nii Murdmaa filosoofilisi liikumisi analüüsiva kui tema koreograafilise käekirja olulisi elemente ja nende transformatsioone targalt jälgiva arvustuse. Võiks lõpeks pikalt kirjeldada Murdmaa koostööd stsenograaf Andris Freibergsi ja valguskunstnik Lloyd Sobeliga, kes suudavad luua ühtaegu konkreetse ja samas üldistava, detailidest ülekoormamata lavapinna. Kelle

oskus saavutada kummalisi efekte lihtlabase vea või peeglikillu abil on imetama ja ahhetama pannud juba õige mitme Murdmaa eelmise töö puhul. Ja paneb seegi kord.

Ometi ei tahaks seda teha. Või, mis täpsem — ei julge ega oska. Sest "Credo" teema ise — suhe kõiksuse ja Loojaga, eksistentsi alusküsimused nende algsel, mahendamata moel — näib kuidagi liig isiklik ja sedakorda hoomatavalt pateetiline (mitte negatiivses tähenduses, pigem ülevuse sünonüümina), et sellesse sekkuda. Nood pisut paganlikud tantsud "Carminades" või "Kuritöö ja karistuse" algmaterjaliga määratud inimesekesk-sus lubasid filosoofilised probleemid enesele taibatavaks mõelda, neid läbi suhete lahata. "Credos" nõuab Murdmaa enamat: kas anduvat lähenemist või paradoksaalset vastuseisu, seisukohavõttu kogu eksistentsi kohta. Aga seda ei oska ega julge lahata.

AHVATLUSE ARITMEETIKA

Ent on veel üks tahk, millest me ehk nii väga ei kõnelda ega kirjutada taha, mille lähendust ei oska viiste keegi tänapäeval välja pakkuda, mis ometi nukraks teeb ja segadusse ajab: eesti balletiteatri hetkeseis ja tulevik. Ja ei taha ma mitte kõnelda kuluaarides kostvaist hoiatustest, et Estonia Teatri ballett on vaesem kui ta võiks olla, sest ainus oma ballettmeister on Mai Murdmaa. Ega sellest, kui palju just on tantsijaid lahkunud inimväärses elu suunas. Needki teemad vajaksid ehk lahkamist, ometi pole neil "Credoga" suuremat pistmist. Esiteks seetõttu, et tegu on Murdmaa tööga. Teisalt aga — tantsutehni-

lised või näitlejalikud vajakajäämised ei se-ganud seekordset balletimuljet küll märki-misväärsele moel. Seletamatuks jääb hoopis-ki see, miks publik balletti ei vaata? Miks isegi originaalballeti esietendus täissaali ei kogu? Miks ümbritseb Estonia Teatrit oope-riesietenduse eel autoderivi, fuajeed täida-vad siidi ja sametises mähitud daamid ning smokingutes härrad, Valge Saali hiidpeeglis virvendavad šampanjapokaalid... Ballett aga saabub kuidagi tõsiselt ja nukralt. Nii vä-heahvatlevalt ja vähesalapäraselt. Ometi pole too viimane ei keerukam ega igavam kui ooper, ei mõistetamatum ega kehvem. Ometi oli "Maarja Magdaleenas" laval eesti balleti vaieldamatu primadonna, maailma-maina ja —tasemega Kaie Kõrb. Üksnes too nimi, aga ka Murdmaa tähendus ja koht meie kultuuris pidanuksid saali puupüsti täis aja-ma. Nii näib mõttekonstruktsiooni tule-musena loogiline. Sestap peaks ehk kusagil ja kunagi väga pikalt-laialt ja põhjalikult arutama, missugune on too kummaline koll, mis inimesed kaasäegsest balletist eemale peletab. Mismoodi ka ballett nii ahvatlevaks ja põnevaks muuta (aga ennekõike vist pres-tiizhseks), et esietendust ei tumestaks too tühja teatrisaali kõle aura. Paradoksaalne küll — kui televiisorist või lehest pakutakse intervjuud Kaie Kõrbiga, siis on see vist kül-lalt loetav ja "kuum" materjal. Siis tunnevad vist paljud uhkust, et meil siin on niisugune baleriin. Ja kui ta on laval, siis pole ometi aega või viitsimist või taipu kohale tulla?!